

SOCIALE TANDHEELKUNDE

TAAK EN VERANTWOORDELIJKHEID VAN DEN SCHOOLTANDARTS

G. A. H. EIBRINK JANSEN

Leider der afd. Schooltandverzorging v/d G.G. en G.D.
te 's-Gravenhage

Voor schooltandartsen mag het een bekend verschijnsel zijn, dat hun werk wordt becritiseerd door niet deskundigen; dat door niet deskundigen voorschriften worden gemaakt kan op zijn minst genomen tot ontstemming aanleiding geven.

De geschiedenis der schooltandverzorging in ons land vangt aan met een dergelijke ontstemming. Ik doel hier op de wrijving, welke ten slotte tot een breuk uitgroeide tusschen schooltandarts en gemeentebestuur van Dordrecht in de prille jeugdijaren van onze schooltandverzorging.

Dat daarna minder wrijvingen zijn voorgekomen en zelfs in het geheel geen breuken zijn ontstaan schrijf ik toe aan de soepelheid, vooral de soepelheid en den grooten socialen zin, welke den werkers op dit gebied eigen is.

Verzwarende van arbeidsvoorwaarden, vermindering van de salarissen, het missen van periodieke verhoogingen, het beloonen van de leiding gevende personen met een extra fooitje, het is alles geaccepteerd om der wille van de sociale strekking van het werk.

De pogingen door de Mij. gedaan, om de posities te verbeteren, hebben overal schipbreuk geleden, juist omdat men bang was, door hierop teveel aan te dringen, de invoering van de schooltandverzorging elders te schaden.

De toestand is nu, dat inspannend en enerveerend werk, dat bovendien een groote technische bekwaamheid vergt en dikwijls ver van huis dient te worden verricht, zeer slecht wordt gehonoreerd, in tegenstelling met wat in het algemeen in de tandheelkunde als inkomen wordt genoten.

Er is eens gezegd schooltandartsen worden niet gemaakt, maar geboren. Er is veel waars in deze uitspraak, helaas is het aantal geboren schooltandartsen bedroevend klein. Schooltandartsen dienen dus wel gemaakt te worden, hetgeen tijd kost.

De pas afgestudeerde of eenige jaren gevestigde tandarts is eerst na een stagetijd van 2 à 3 jaar in staat aan de eischen van een goed schooltandarts te stellen te voldoen. Hieruit verklaar ik, dat men de eerste 2 à 3 jaar geen goed en volledig werk van een nieuw aangesteld tandarts eischen kan.

Bij zijn aanstelling zijn de daardoor vereischte kosten per door hem behandeld kind hooger, dan na zijn voltooide scholing. Stelt men hem toch voor een volle taak, dan zijn de resultaten van zijn werk in het begin bedenkelijk. Hij mist de routine vlug en goed kinderen te behandelen. De weg van de minste weerstand te bewandelen is zeer verleidelijk, met als gevolg slechte caviteitspreparatie en ondanks het gebruik van koperamalgaam slechte vullingen.

Ieder ervaren tandarts, die kinderen conserveerend behandelt, zal, indien hij eerlijk is, toe moeten geven, dat het voor den beginner ondoenlijk is, dit lastige patientenmateriaal, snel en goed, zooals de eisch is, te behandelen.

Een van twee eischen zal men moeten laten vallen, waarbij de keus vanzelfsprekend op de snelheid zal vallen.

De gebruikelijke normen (6000 kinderen per tandheelkundige eenheid) zijn bedoeld voor ervaren deskundigen. Een vermindering tot 50% voor beginners verdient aanbeveling. Dit percentage kan in den loop der jaren ter beoordeeling van een leider worden opgevoerd, naar mate de capaciteiten stijgen. De prestaties dienen naast den behandelstoel te worden beoordeeld, zoodat de leidende tandarts er zeker van is, dat bij een bepaald aantal van overbelasting geen sprake is.

Beginnende schooltandartsen zonder dagelijksche contrôle te laten werken moet volgens mijn meening tot gebrekkig werk leiden. Zij meenen het goed, maar zijn geneigd uit gebrek aan ervaring het te gemakkelijk te nemen.

Het is de ervaring, die oudere tandartsen de conserveerende tandheelkunde, waaronder ik dan in engeren zin het behoud van een element door de vulling wil verstaan, als het moeilijkste, pijnlijkste, meest tijdroovende onderdeel van de tandheelkunde doet bestempelen. De fabrikant van kunstgebitten, annex totaal-extraheur komt heel wat gemakkelijker en vlugger door zijn werk heen.

Aan de moeilijkheid valt niet te ontkomen, de pijn zou des-

noods door localanaesthesie bestreden kunnen worden, aan het tijdroovende van de behandeling wordt tegemoetgekomen door rationalisatie en het gebruik van koperamalgam. Een goed verzorgde koperamalgamvulling is volgens mijn ervaring voor een *reeks van jaren* in staat het element te conserveeren, een vulling van zilveramalgam zou misschien in staat zijn, de *behandelde plaats* aan het element voor altijd te conserveeren, maar... een niet goed verzorgde d.w.z. niet pijnlijk nauwkeurig gecondenseerde en gepolijste koperamalgamvulling *doet zijn dienst*, een niet goed verzorgde zilveramalgamvulling *doet kwaad*.

Men bedenke, dat wat ik zeide over moeilijkheden en pijnlijkeheid slaat op jonge kinderen, open voor alle indrukken, nog niet overtuigd van de noodzakelijkheid van de behandeling, waaraan zij zich hebben te onderwerpen en in tweede instantie slaat op de ouders van deze kinderen, die zelf veelal tot de in tandheelkundigen zin onopgevoeden behooren.

Door deze klippen moet de onervaren pas afgestudeerde tandarts heenzeilen, van hem te vergen, dat hij dit met groote snelheid en met de stuurmanskunst van den ervaren rot doet, is de eischen te hoog stellen. Tijdens de stagetijd dienen alle partijen geduld te hebben, maar blijkt, dat een gegadigde ongeschikt is, dan moet zoo iemand verwijderd worden.

Zooals tot nu toe de zaken staan, dient men vooral in kleinere plaatsen en op het land zijn keuze te doen uit een zeer beperkt aantal gegadigden. Zelfs als men goed kiest is de kans op tegenvallers zoo groot, dat ik, zoo ik voor de vraag werd gesteld, schooltandverzorging in eenigszins groot verband te organiseeren om de genoemde redenen en gezien de huidige opleidingsmogelijkheden een zwaar hoofd in de resultaten zou hebben.

Er dient een behoorlijke opleiding voor dit werk te komen. Het is het belangrijkste deel van de volkstandheekunde in de toekomst, hier wordt de basis gelegd, waarop later be- of misschien veroordeeling van de tandheekunde volgt. Men mag niet gaan sukkelen met krachten, die na een jaar of desnoods een paar jaar genoeg van de zaak krijgen, wat verloren is aan hun opvolger overlatende. De leiders dienen zich bewust te zijn van hun verantwoordelijkheid en geen sollicitant aan te stellen, indien men van 's mans capaciteiten op dit gebied geen bewijzen kan krijgen. Het tandartsdiploma, noch inlichtingen van een assistent of lector dat de man zoo goed conserveerend werkt is voldoende. Alleen in een afzonderlijke opleiding komt men tot de juiste beoordeeling van des aspirantschooltandarts' karaktereigenschappen.

Zijn deze karaktereigenschappen vereischt voor een schooltandarts, die onder een leider werkt, nog veel meer geldt dit voor dezulken, die zelfstandig, al hebben zij ook steun van daartoe bestaande instanties, een dienst zullen moeten opbouwen.

Het is daarom, dat ik nog eens in de herinnering terugroep het indertijd door Witthaus geopperde denkbeeld. Zijn gedachte komt in het kort hierop neer, dat de pasafgestudeerde tandarts eerst na eenige jaren op sociaal gebied werkzaam te zijn geweest zich zal mogen vestigen. Men heeft dan een groote keuze uit speciaal voor dit werk voelende tandartsen. (Tijdschrift voor Tandheelkunde 1932, No. 5. Conserveerende behandeling van het kindergebit en het redactioneel artikel van den hoofdredacteur C h. N o r d).

Daar binnen afzienbaren tijd de schooltandverzorging in ons land zeer veel behoefte aan tandartsen zal krijgen, waarbij men, slaat men mijn raad in den wind, voor de geschetste moeilijkheden zal komen te staan, heb ik gemeend nog eens de aandacht op dit punt te moeten vestigen.

SCHOOLTANDVERZORGING TE 's-GRAVENHAGE, IN DEN
CURSUS 1939—1940.

De Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst schrijft aan het A.N.P.:

Zoals in het vorige maandbericht reeds werd gemeld, zouden de schooltandartsen kans zien, ondanks de vele moeilijkheden, welke de mobilisatie en oorlogstoestand in dit cursusjaar veroorzaakten, de systematische behandeling aan het eind van den cursus 1939—1940 normaal af te sluiten.

Dat dit jaar nog een zevental bijzondere scholen zich aansloten is verblijdend. Toch blijft nog een te groot aantal bijzondere lagere scholen van schooltandverzorging verstoken.

Sedert September 1930, dus reeds tien jaar lang, staat de gelegenheid voor *alle* bijzondere scholen open, zich aan te sluiten.

Dat nog 62 van de 129, dus iets minder dan de helft, met een schoolbevolking van ongeveer 20.000 kinderen, niet is aangesloten, vindt zijn oorzaak niet alleen in de meening, dat de ouders zelf voor de behandeling zullen zorgen. Tal van scholen in buurten gelegen, waar de bevolking allerminst voor particuliere behandeling de kosten kan dragen, hebben tot nu toe verzuimd zich aan te sluiten.

Daar een groot aantal kinderen gedurende de leerplichtige jaren niet constant één school bezoekt, maar dikwijls verhuist, wordt soms, doordat de nieuwe school geen schooltandverzorging heeft, één of twee jaar schooltandverzorging genoten en daarna nooit meer. Dit zijn misstanden, tengevolge waarvan voor een gedeelte van de kinderen het gevaar dreigt vroegtijdig het gebit te verliezen. In Juli werden 3849 kinderen van de openbare lagere scholen en 2476 kinderen van de bijzondere lagere scholen nagezien op caries van het blijvend gebit. Ter bereiking van het gestelde doel: sanering van het blijvend gebit, werden 2038 vullingen gelegd.

Van de gelegenheid naast de systematische hulp ook poliklinische hulp te bekomen (pijn veroorzaakt door melkkiezen of tanden) werd 63 maal gebruik gemaakt.

16.8.1940.